№ 47 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 28 **1892** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 28 № 47

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

Այսօր, 28-ին ապրիլի, կուսանաց եկեղեցում լինելու է ս. պատարագ և հոգե-հանգիստ ի յիշատակ հանգուցեալ հիմնադրի Մարիամեան-Յովնանեան օրիորդաց ուսումնարանի՝

ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԻ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆՑ

Պատարագի սկիզբն է առաւօտեան 10 ժամին: 1—1

Նոր բացվեց Թիֆլիսում ՆՕՏԱՐ

ԳՐԻԳՕՐԻԵՎԻ

գրասենեակը, որը գտնվում է Սօլօլակսկայա փողոցի վրա, Գուրգենօվի տներում:

(№ 44) 2—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Եկեղեցական համագումար ժողով.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նպատակը պարզ է. Ընտրողական ժողովի արձանագրութիւնը. Մեր ստացած հեռագիրները. Անզուսպ հրապարակախօսներ. Նամակ խմբագրին. Նելքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Կ. Պօլսից.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. ԲՕՐՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Վիեննայի միջազգային երաժշտական թատերական ցուցահանդէս.

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ԺՈՂՈՎ

Սկզբունքով շատ ուրախալի երևոյթ է, որ այս օրերս կայանալու է Էջմիածնում ոչ թէ միայն ռուսահայ և պարսկահայ, բայց և Թիւրքահայ հոգևորականներից և աշխարհականներից բաղկացած հայոց եկեղեցական համագումար ժողովը, ամենայն հայոց կաթողիկոս ընտրելու համար: Այդ տեսակ համագումար եկեղեցական ժողով արդէն վաղուց է որ չէ կայացել հայերիս մէջ: Ուրախալի է այդ երևոյթն այն պատճառով, որ նա կատարելապէս համեմատ է հայոց եկեղեցու ոգուն և կազմակերպութեան:

Հայոց եկեղեցին ժողովրդական եկեղեցի է. եկեղեցին մենք ենք՝ ժողովուրդը, իսկ եկեղեցականները՝ եկեղեցու սպասաւորները: Թիֆլիսի թեմական պատգամաւորի ընտրութեան ժամանակ, ժողովի սրբազան նախագահ, Գրիգորիս եպիսկոպոս Աղւանեան՝ մի շատ ճիշդ միտք յայտնեց: Նա ասեց. „Սկսած ամենայն հայոց կաթողիկոսից մինչև վերջին դպիրը՝ մենք ամենքս ժողովրդի սպասաւորներն ենք:“ Այդ խօսքերով սրբազանն ամենից լաւ արտայայտեց մեր եկեղեցու ոգին, գծագրեց հայոց եկեղեցու բնաւորութիւնը, բուն ժողովրդական բնաւորութիւնը....

Այո՛, եկեղեցին մենք ենք, ժողովուրդը, մենք ենք ստեղծել եկեղեցին: Եւ ցանկալի է որ այդ ճշմարտութիւնն ըմբռնեն և մեր Թիւրքահայ պատգամաւորները. Թող չը մոռանան նրանք, որ նրանք մեզ հետ պէտք է ընտրեն այնպիսի կաթողիկոս, որին ցանկանում է ազգը, Թող չը մոռանան որ իրանք պարտաւոր են հաւատարիմ արտայայտիչ լինել ազգի ցանկութեան, ազգի բաղձանքների: Իսկ ընտրել մի կաթողիկոս, եկեղեցու պետ, որին ինքն ժողովուրդը, ազգը՝ չէ ցանկանում,—կը նշանակէ ճնշում գործել ժողովրդի կամքի վրա, բռնանալ նրա վրա, կը նշանակէ խեղդել ազգի ձայնը, ազգի՝ որը միակ տէր է եկեղեցու:

Կապել ժողովրդի վզին եկեղեցու այնպիսի մի պետ, որին ազգը չէ սիրում, որին ատում է,—դա կը լինի Թիւրքահայ պատգամաւորների կողմից ամենամեծ յանցանք, որի համար նրանք պատասխանատու կը լինեն ազգի թէ ներկայ և թէ ապագայ սերունդների առջև, պատասխանատու կը լինեն պատմութեան առջև:

Համագումար եկեղեցական ժողովը ամենայն կերպ պէտք է յարմարվի ազգի կամ գոնէ նրա ահագին մեծամասնութեան կամքին և ցանկութեանը:

Եկեղեցականներից և աշխարհականներից բաղկացած եկեղեցական համագումար ժողովը՝ ազգի ընտրեալներից է բաղկացած: Ուստի այդ ընտրեալները աններելի յանցանք գործած կը լինեն, եթէ չընտրեն ազգի ահագին մեծամասնութեան սիրելիին, այլ կապեն ազգի վզին ամբողջ ազգից արհամարհված և ատված մարդուն:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՊԱՏԱԿԸ ՊԱՐԶ Է

«Արձագանքը» սկսել է տպագրել Ցաճկաստանից եկած աշխարհական պատգամաւորների կենսագրութիւնները, որոնց կարդացինք ամենայն հետաքրքրութեամբ, բայց.... բայց եթէ ոչ աւելի, գոնէ ոչ պակաս հետաքրքիր կը լինէին «բոլոր առաջարկելի կաթողիկոսացուների կենսագրական տեղեկութիւնները», որոնցից չատերի մասին «Արձագանքը» ք ա ր ո զ է համարում պ ա պ ա ն ձ վ ե լ: Երևի ա յ ս օ ր այդ է աւելի ձեռնտու....

Նպատակը պարզ է....

—

Ի տեղեկութիւն տաճկաստանցի նորեկ պատգամաւորների, որոնց «չիչէրօնիի» դերը կատարեն է ձգտում «Արձագանքը», ահա ինչ է ասում.

«Հոգևոր ճեմարանումը նոյն իսկ ազգային սգոյ օրերում չէ դադարում փողոցային պիէսների ներկայացումը. յունվարի 8-ին (ներկայացումն եղած է 6-ին) այսինքն երբ ամբողջ աշխարհին յայտնի էին Մկրտութեան աւուր աղէտի սոսկալի հետևանքները, երբ Թիֆլիսում մեր ուսարդաւան եղբայրները, ի նշան ընդհանուր սգոյ դադարեցրել էին բոլոր զուարճութիւնները, Էջմիածնի հոգևոր ճեմարանում, Իգդիրի Դրեպէրի բարեհաճ աջակցութեամբ, ներկայացնում էին «Պիպօի ակճորը»:

«Արձագանքը» շատ իրաւացի կերպով է նկատում, որ յունվարի սկզբներին Էջմիածնի ճեմարանի ղեկը գտնվում էր մի տեսչի ձեռքում, որը անձեռնհաս էր ղեկավարելու մի բարձրագոյն հոգևոր դպրոց. դա Սարգիս եպիսկոպոսն էր: Չէ՞ որ ինքն հրաժարվեց այդ պաշտօնից: Էլ ինչ են ուզում:

Բայց նպատակը պարզ է. Սարգիս սրբազանից յետոյ ճեմարանի ղեկավարութիւնը յանձն առաւ սրբազան Արիստակէս եպիսկոպոս Սեդրակեան, ուրեմն կարելի է ձևանալ՝ թէ չեն իմանում երբ է տեսչութիւն արել առաջինը, և երբ ստանձնել այդ պաշտօնը վերջինը, և վերջինի վրա կարելի է մի ս տ ո ւ ե ր էլ ձգել, վերագրելով նրան առաջինի տեսչութեան ժամանակ կատարած դէպքերը:

—

«Արձագանքը» հրաւիրում է նորեկ պատգամաւորների ուշադրութիւնը հետևեալ բանի վրա.

«Վանքի մատենադարանի դարաններին վրա մընում են չարած բազմաթիւ ձեռագիրներ, որոնք խիստ հետաքրքրական են ոչ միայն ազգային, այլ և ամբողջ Արևելքի պատմութեան համար, դրանք մնում են դեռ գրչագիր և գրաւում են հարցասէր ուսումնականներին Անգլիայից, Ֆրանսիայից, բայց չեն հետաքրքրում ոչ ոքի Մայր Աթոռի պարիսպների մէջ»:

Այո, ոչ միայն այժմ, այլ երբէք չեն հետաքրքրել ոչ ոքին: Նոյն Մայր Աթոռի պարիսպների մէջ գտնվում էր և գտնվում է Էջմիածնի հոգևոր ճեմարանը, ուր տարիների ընթացքում ապաստարան են գտած եղել «հայկական», «պատմական» հռչակված պարոնները, որոնք ահագին ռոճիկներ և թոշակներ անգամ կլանելով, ոչինչ հետք չեն թողել իրանցից յետոյ: Ի՞նչ են արել տարիների ընթացքում այդ բարձրագոյն հոգևոր դպրոցի հայոց լեզուի և պատմութեան ուսուցիչները, ինչ սերունդ են դաստիարակել նրանք: Չէ՞ որ «հռչակված» կոստանեանցներ, Քարամեանցներ, Պալեաններ, Վարդանեաններ էին իշխում: Ի՞նչ էր անում «Արարատի» նախկին խմբագիր պ. Պետրոս Սիմէօնեան, որը նոյն իսկ մատենադարանի սենեակներից մինը իր համար առանձնասենեակ էր դարձրել....

Նպատակը դարձեալ պարզ է. պէտք է ցոյց տալ, որ Էջմիածնի ա յ ժ մ ե ա ն կառավարութիւնը, որը հազիւ մի քանի ամիս է որ գործում է, մեղաւոր է ամեն բանի մէջ....

Այժմ հ ա յ մ ա ր դ ո ւ առաջ այլ ևս չը կայ այն առասպելական պարիսպը, որ չէր թոյլ տալիս մեզ տեսնելու, թէ ինչ է կատարվում այդ պարսպի ետևը. ամեն մ է կ ը ա ն ձ ա մ բ կարող է ստուգել ամեն բան, ծանօթանալ ամեն բանի հետ:

***

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆՏՐՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ *)

—

1892 թւին ապրիլ 22-ին Թիֆլիսի Վանքի մայր եկեղեցում տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի թեմական պատգամաւորի և նրա անձնափոխանորդի ընտրութիւնը, գերապատիւ Գրիգորիս Աղւանեան սրբազան եպիսկոպոսի նախագահութեամբ, և պ. նահանգապետի ներկայացուցչի՝ պ. Տուլայեվի ներկայութեամբ:

Սրբազան նախագահը առաւօտեան 11 ժամին՝ ներկայ եղող ծխական պատգամաւորների հետ մըտաւ մայր եկեղեցին և ընտրողական գործողութեան դեռ չը ձեռնարկած՝ հոգեհանգստեան «հոգւոյ» ասեց հանգուցեալ Մակար վեհափառ կաթողիկոսի համար, որի թաղման տարեդարձի օրն էր ապրիլ 22-ը:

Այնուհետև սրբազան նախագահի հրամանով արժանապատիւ Սարգիս Բէգնազարեան և Եզնիկ Երզնկեան քահանաները կարդացին այն ծխական պատգամաւորների անունները, որոնք մայր եկեղեցին մտնելուց առաջ՝ ստորագրել էին իրանց անունները ներկայութեան տոմարի մէջ: Իւրաքանչիւր պատգամաւոր՝ իր անունը կարդացվելիս՝ յայտնում էր իր ներկայ լինելը: Երևեցաւ որ Վրաստանի և Իմերեթի ամբողջ թեմի ծխական պատգամաւորները, թւով 103 անձ՝ բոլորը ներկայ էին ժողովին, անձամբ կամ ուրիշներին տուած վաւերացած հաւատարմաթղթերով, համաձայն սրբազան նախագահի յայտարարած հրահանգին: Ծխական պատգամաւորների անունները կարդացվելիս՝ Թիֆլիսի ս. Մինաս եկեղեցու պատգամաւոր պ. Ստեփաննոս Մալխասեանց ներկայացրեց սրբազան նախագահին մի վաւերացրած հեռագիր Ախալցխայի պատգամաւոր պ. Նիկողայոս Տէր-Գրիգորեանցի կողմից, որով սա, իր հաւատարմատար պ. Տէր-Ստեփանեանցի բացակայութեան դէպքում՝ խնդրում էր Ստեփան Մալխասեանցին՝ իր փոխանակ մասնակցել թեմական պատգամաւորի ընտրութեան: Սրբազան նախագահի հրամանով կարդացվեց պ. Նիկ. Տէր-Գրիգորեանցի հաւատարմաթուղթը, որ նա տուել էր պ. Գաբրիէլ Տէր-Ստեփանեանին, որի մէջ նրան նաև տուել էր լիազօրութիւն՝ իր կողմից տալ հաւատարմաթուղթ ուրիշ անձի, եթէ հարկ լինի: Քննութիւնից երևաց, որ պ. Գաբրիէլ Տէր-Ստեփանեան չը կարողանալով ներկայ լինել ապրիլ 22-ի ընտրութեան՝ իր կողմից երկրորդ հաւատարմաթուղթ տուել էր պ. Իսահակ Տէր-Ստեփանեանին: Խնդիր արծարծվեց, թէ այս երկու լիազօրութիւններից ո՞րը պէտք է ընդունվի, պ. Իսահակ Տէր-Ստեփանեանինը, թէ պ. Ստեփաննոս Մալխասեանցինը: Ժողովը պ. Գրիգոր Արծրունու առաջարկութեամբ որոշեց ընդունել պ. Իսահակ Տէր-Ստեփանեանի հաւատարմաթուղթը, իսկ հեռագրով տրված վերջին լիազօրութիւնը չընդունել, որովհետև հեռագրում ասված չէ, թէ սրանով ոչնչացնում եմ նախկին տուած հաւատարմաթուղթս: Սրբազան նախագահն համաձայնվեց ժողովի այս որոշման:

Ցուցակը կարդացվելուց և պատգամաւորների լիազօրութիւնը ստուգվելուց յետոյ՝ սրբազան նախագահը յայտարարեց, որ ժողովը բացված է:

Ժողովը բաց անելուց յետոյ ս ր բ ա զ ա ն ն ա խ ա գ ա հ ը առաջարկեց կարդալ սինօդի հրամանը յանուն իր, սրբազան Գրիգորիս եպիսկոպոսի, ապրիլ 22-ին Թիֆլիսում թեմական պատգամաւորի ընտրութիւն կայացնելու մասին: Սրբազան նախագահը նկատելով, որ այս հրամանը շատ ընդարձակ է և առաջին մասում պարունակում է այնպիսի մեկնացումներ, որոնք կարող են ոմանց համար վիրաւորական լինել՝ առաջարկեց կարդալ միայն հրամանի երկրորդ մասը, որն առաջ բերած ապացոյցների հիման վրա տնօրինում էր անվաւեր համարել մարտի 8-ին կատարված թեմական պատգամաւորի ընտրութիւնը, նոր ընտրութիւն անել ապրիլի 22-ին, որին հրաւիրել մասնակցելու Ս. Էջմիածնեցոց, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիների և Կումիսի գործակալութեան մէջ առաջին ընտրութիւնների ժամանակ ընտրված պատգամաւորներին, և որովհետև մարտի 8-ի ընտրութեան ժամանակ Վրաստանի և Իմերեթի թեմակալ առաջնորդը կատարել է զեղծումներ՝ ուստի առաջարկել Սինօդի անդամ գերապատիւ Գրիգորիս եպիսկոպոս Աղւանեանին՝ գնալ Թիֆլիս և նախագահել երկրորդ ընտրութեան, որ տեղի պէտք է ունենայ ապրիլի 22-ին, իսկ թեմական առաջնորդի վարմունքի վրա հրաւիրել սրբազան Տեղակալի ուշադրութիւնը:—Ժողովը ոտքի կանգնած լսեց այս ընթերցումը, որից յետոյ սրբազան նախագահն առաջարկեց՝ ձեռամբարձ քուէարկութեամբ ընտրել ժողովականների միջից երկու անձ, որոնք կազմէին ժողովի արձանագրութիւնը: Ժողովը միաբերան համաձայնութեամբ ընտրեց պ.պ. Նիկողայոս Խօսրովեանցին և Ստեփաննոս Մալխասեանցին, որոնց սրբազան նախագահը հրաւիրեց կազմել ժողովի արձանագրութիւնը:

Ս ր բ ա զ ա ն ն ա խ ա գ ա հ ը յայտնեց, թէ ինքը ժողովի պարտքները թեթևելու համար կազմել է մի հրահանգ, որ ցանկանում է ծանօթացնել ժողովականներին. ուստի պատուիրեց Ստ. Մալխասեանցին կարդալ այդ հրահանգը, որի բովանդակութիւնն էր.

1) Ժողովը կանոնաւոր կը համարվի՝ եթէ ներկայ լինի պատգամաւորների ընդհանուր թւից երկու երրորդական մասը: 2) Եթէ առաջին անգամ ներկայ չը լինեն այս սահմանեալ թւով պատգամաւորներ՝ կը նշանակվի երկրորդ վերջնական ընտրութիւն, որն օրինաւոր կը համարվի՝ որչափ և լինի մասնակցողների թիւը: 3) Որ և է պատգամաւոր եթէ չը կարողանայ անձամբ ներկայ լինել ընտրութեան՝ իրաւունք ունի իր ընտրողական ձայնը յանձնել ուրիշ անձի, որը կարող է լինել պատգամաւորներից կամ

*) Տպվում է գեր. Գրիգորիս եպիսկոպոս Աղւանեանի թոյլտուութեամբ:

ոչ-պատգամաւորներից: Սակայն թոյլ չէ տրվում մի անձի երկու ձայնից աւելի ունենալ ժողովում: 4) Ժողովականները ձեռամբարձ քուէարկութեամբ ընտրում են երկու ատենադպիր՝ ժողովի արձանագրութիւնը կազմելու համար: 5) Ներկայ եղող պատգամաւորների ընտրութիւնից առաջ ստորագրվում են որոշեալ թերթի վրայ: 6) Ընտրութիւնը կը կատարվի գաղտնի քուէարկութեամբ, տուփերով. թեկնածուների ցուցակը կազմվում է ժողովականների առաջարկութեամբ: 7) Ընտրութիւնից յետոյ կազմվում է ընտրողական արձանագրութիւն, որին ստորագրում են ընտրութեան մասնակցող պատգամաւորները: 8) Ընտրութեան մասնակցող պատգամաւորների կէսից աւելի ձայներով ընտրվող անձը կը լինի թեմական պատգամաւոր, իսկ նրանից անմիջապէս նուազ քուէ ստացողը կը համարվի ընտրեալ պատգամաւորին փոխանորդ:

Վերջին կէտի վերաբերութեամբ Սրբազան Նախագահն ասաց, թէ ինքն ուսումնասիրել է Նորին Կայսերական Բարձրութեան կովկասեան փոխարքայի տուած հրահանգի § 9 և այնպէս է հասկանում, որ թեմական պատգամաւոր պէտք է համարվի այն անձը, որը քուէարկողների կէսից գոնէ 1 աւելի քուէ կը ստանայ. իսկ նրանից յետոյ նուազ քուէ ստացողը կը համարվի պատգամաւորի փոխանորդ, թէկուզ քուէարկողների թիւ կէսից էլ պակաս քուէ ստանայ:

Պ. Գ. Եւանգուլեան ասաց, թէ ինքը թէպէտ բաւացի չէ յիշում փոխարքայի հրահանգի այդ յօդուածը՝ բայց յիշում է, որ այնտեղ ասված չէ, որ պատգամաւորը քուէարկողների կէսից գոնէ մէկ աւելի ստանայ. այլ սրամադրում է, որ քուէարկվածներից նա, որն ամենից շատ քուէ կը ստանայ՝ կը համարվի պատգամաւոր, իսկ յաջորդը՝ կը համարվի փոխանորդ:

Սրբազան Նախագահը առաջարկեց պ. Մէլիք-Ադամեանին կարդալ յիշեալ § 9. ընթերցումից յետոյ պ. Համբարձում Ենֆիաճեանց ևս նոյն կարծիքն յայտնեց՝ ինչ որ պ. Գ. Եւանգուլեան, այսինքն, թէ ընտրութիւնը պէտք է կայանայ համեմատական և ոչ բացարձակ մեծամասնութեամբ:

Սրբազան Նախագահը համաձայնվեց այս առաջարկութեան և յայտնեց, որ քուէարկութիւնից յետոյ՝ ով որ ամենից շատ քուէ ստանայ՝ կը համարվի պատգամաւոր, իսկ նրանից անմիջապէս նուազ քուէ ստացողը կը համարվի պատգամաւորի փոխանորդ, առանց ի նկատ առնելու, թէ նրանք արդեօք քուէարկողների կէսից աւելի՞ քուէ են ստացել թէ պակաս:

Այս որոշումից յետոյ սրբազան Նախագահն առաջարկեց տալ թեկնածուների անուններ:

Առաջարկվեցան պ.պ. Աբգար Յովհաննիսեան և Գրիգոր Արծրունի:

Սրբազան Նախագահը հարցրեց, թէ ուրիշ թեկնածու առաջարկողներ կա՞ն: Ժողովը պատասխանեց «ոչ»:

Քուէարկութեան եղանակին գալով՝ պ. Անտոն Ղորղանեան առաջարկեց, որ քուէտուփերը դրվեն բեմի առաջ, բերանները ուղղած դէպի սեղանը. և ամեն անձ, իր անունը կարդացվելիս՝ գնայ ստորագրէ իր անունն արդէն կազմված ընտրութեան արձանագրութեան թերթի մէջ, իր քուէները ձգէ և յետ դառնայ:

Սրբազան Նախագահը սիրով ընդունեց այս առաջարկութիւնը: Իր կողմից առաջարկում էր, որ կանոնաւոր քուէարկութեան հսկելու համար քուէտուփերի մօտ կանգնեն երկու քահանայ: Քուէարկողներն իրանից ստանան երկուական քուէ և քուէտուփերին մօտենալով մէկը մէկի մէջ ձգեն և միւսը միւսի:

Պ.պ. Ստ. Մալխասեանց և Ա. Ղորղանեան յայտնեցին, որ այս կերպով կարող է սխալմունք պատահել, քուէարկողը կարող է սխալմամբ երկու քուէն էլ մի տուփի մէջ ձգել, իսկ միւսում ոչ մի հատ: Ուստի առաջարկում էին, որ իւրաքանչիւր տուփի մօտ քուէարկողին տրվի մի քուէ, որ երբ ձգէ նա և մօտենայ միւս տուփին՝ այն ժամանակ ստանայ երկրորդ քուէն ևս՝ երկրորդ տուփը ձգելու համար:

Ժողովականներն ընդունեցին այս առաջարկութիւնը. սրբազան Նախագահն ևս հաւանեց այսպէս վարվել, յայտնելով, թէ ինքն առաջին անգամ է տեսնում քուէարկութեան այս եղանակը, որին հակառակ ոչինչ չունի:

Պ. Գ. Եւանգուլեանց առաջարկեց, որ եթէ սրբազան Նախագահին նեղութիւն չի լինի՝ ինքը նստի քուէտուփերի մօտ և իր ձեռքով բաժանէ քուէները քուէարկողներին:

Սրբազան Նախագահը սիրով ընդունեց այս առաջարկութիւնը, յայտնելով, թէ եկեղեցու բոլոր պաշտօնեաները, կաթողիկոսից սկսեալ մինչև դպիրը՝ ժողովրդի համար են և նրա պաշտօնեաները. ուստի ոչ միայն նեղութիւն չէ իր համար պ. Եւանգուլեանի առաջարկութիւնը, այլ և ուրախութիւն, որ ինքը կարող է իր պարտքը կատարել ժողովրդի վերաբերմամբ:

Այնուհետև սրբազան Նախագահը յորդորեց ժողովականներին, որ միամիտ սրտով մօտենան ս. Սեղանին և քուէ ձգելիս յիշեն Ս. Գրիգոր Նարեկացու խնդրուածքը, թէ «Զսկսեալս իմ դու կատարեա. եղիցի Հոգի քո խառնեալ ի սա. շունչ զօրութեան Մեծիդ միասցի» (բան Գ., Այս իմ սկսածս դու գլուխ բերես. Քո Հոգիդ խառնուի սրա մէջ, և Մեծիդ հզօր շունչը միանայ): Հաւատացէք, ասեց, ինձ համար մի և նոյնն է ով կընտրվի. միայն ամենքս ցանկանք, որ չը պղծվի ամենայն հայոց Հայրապետի ընտրութեան գործը: Մաղթենք, որ Աստուած գթայ իր հօտին վրա, և ս. Էջմիածնում ինքն առաջնորդելով ընտրութեան՝ տայ ազգի պէտքերին համապատասխան արժանաւոր պետ:

Այս հայրական յորդորանքից յետոյ սրբազան Նախագահը գնաց բազմեց բեմի առաջ քուէտուփերի մօտ, և պատուիրեց, որ պ. Նիկ. Խօսրովեան մէկիկ մէկիկ կարդայ ծխական պատգամաւորների անունները: Ամեն մի պատգամաւոր, իր անունը կարդացվելիս՝ մօտենում էր սեղանին, որի վրա դրված էին տուփերը, ստորագրում էր իր անունը ընտրողական արձանագրութեան թերթում և ապա սրբազան Նախագահից մի քուէ ստանալով՝ մօտենում էր մի տուփին և քուէն ձգելուց յետոյ՝ ստանում էր երկրորդ քուէն և մօտենալով միւս տուփին՝ ձգում էր այնտեղ:

Ժողովականների որոշմամբ և սրբազան Նախագահի հաւանութեամբ քուէտուփերի մօտ կանգնած հսկում էին՝ պ. Նիկ. Խօսրովեան՝ պ. Աբգար Յովհաննիսեանի տուփի մօտ, իսկ պ. Ստ. Մալխասեանց՝ պ. Գրիգոր Արծրունու տուփի մօտ:

Երբ քուէարկութիւնը վերջացաւ՝ սրբազան Նախագահը գնաց բազմեց իր նախկին տեղը, և քուէտուփերը բերվեցան նրա մօտ: Սրբազան Նախագահը ժողովականների ներկայութեամբ սկսեց բարձր ձայնով համարել քուէները. երևեցաւ, որ պ. Աբգար Յովհաննիսեան ստացել է 51 սպիտակ և 51 սև քուէ. պ. Գրիգոր Արծրունին ստացել է 58 սպիտակ և 44 սև քուէ: (Քուէարկվողները իրանք իրանց քուէ չէին տուել):

Սրբազան Նախագահն յայտարարեց, որ պ. Գրիգոր Արծրունին ընտրված է պատգամաւոր Թիֆլիսի թեմի, իսկ պ. Աբգար Յովհաննիսեանն ընտրված է փոխանորդ:

Քուէարկութեան այս հետևանքը արձանագրելով արդէն պատրաստված ընտրողական արձանագրութեան թերթում, որի տակ ստորագրել էին բոլոր ժողովականները քուէարկութեան ժամանակ՝ առաջարկեց պ. Նահանգապետի ներկայացուցչին ստորագրելու և յետոյ ինքը սրբազան Նախագահը իր ստորագրութեամբ վաւերացրեց:

Այնուհետև յորդորելով ժողովականներին մոռանալ ընտրողական մրցման ժամանակ եղած հակառակութիւնները և եղբայրաբար միմեանց հետ հաշտվել, սրբազան Նախագահն օրհնեց հայ ազգը և ընտրված պատգամաւորն ու փոխանորդը և փակեց ժողովը 2 ժամին:

(Իսկականի վրա ստորագրված է՝ Նախագահ Գրիգորիս եպիսկոպոս, ատենադպիր Ստեփաննոս Մալխասեան):

ՄԵՐ ՍՏԱՑԱԾ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Ապրիլի 22-ի ընտրութիւնների առիթով ստացանք հետևեալ հեռագիրները. միայն ցաւում ենք, թէ մի քանի հեռագիրների բազմաթիւ ստորագրութիւնների անորոշ լինելու պատճառով և առհասարակ ստորագրութիւնների շատութեան պատճառով անկարող ենք բոլոր անունները տպագրել:

ԱԽԱԼՑԽԱ. Ամբողջ սրտից ուրախ ենք և շնորհաւորում ենք. Պուտուղեան, Տէր-Գրիգորեան (քաղաքագլուխ):

ԳԱՆՁԱԿ. Շնորհաւորում ենք արդարութեան յաղթանակը, ցանկանում ենք գրօշակիդ յարատև-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

«Մշակի» 42-րդ համարում գրած յօդուածիս շարունակութեան ուշանալու պատճառը հարկաւոր պատասխանի սպասելս էր, որից կախում ունէր շատ բան: Պատասխան ստացայ ումից հարկն էր հետևեալ հեռագրով. «Ցաջողութեան բոլոր պատրաստութիւնները ձեզանից է կախված, յայտնեցէք ամենահամեստ պայմաններդ, ուղարկեցէք ծրագիր, լուսանկարներ և նօտարական լիազօրութեան թուղթ, յանուն....» (ստորագրութիւն): Այս հեռագիրը պարզում է արդէն գործը և ես կարող եմ այժմ հանգիստ սրտով ասել թէ ինչ ուղղութեամբ կարող ենք մասնակցել Վիէննայի երաժշտական ցուցահանդէսին:

Ինչպէս ասեցի, մասնակցելը բաժանվում է երկու կերպի, այն է՝ աշխատասիրական և կատարողական: Աշխատասիրական մասին մասնակցել կամեցողները, եթէ ունեն մի արժանի բան ներկայացնելու՝ պէտք է ի նկատի ունենան հետևեալ կէտերը. ա) իրանց գրուածքները կամ տպված պէտք է լինեն և կամ շատ լաւ, խոշոր և մաքուր գրված, ոչ նեղ, այլ լայն գծված տողերով, լաւ թղթի վրա. բ) գրուածքները պէտք է լինեն երգի (քանի ձայն կուզէ լինի) և դաշնամուրի, կամ երգի և օրկէստրի համար, և գ) պարտիտուրան (partitura ընդհանուր գրած) այդպէս մի անգամ գրված լինելուց յետոյ՝ պէտք է առանձին առանձին թղթերի վրա գրված լինեն երգի ամեն մի ձայնի, օրկէստրի ամեն մի գործիքի և դաշնամուրի մասերը ջոկ ջոկ, որպէս զի այնտեղ արտագրելու կարիք չը լինի և արտագրելուց վրիպակներ դուրս չը գան, որը կարող է պիէսայի վնասել: Իսկ միաձայն երգ, առանց ձայնական կամ գործիքական ներդաշնակութեան գրված ներկայացնելը պէտք է համարել արգելված, նախ [illegible] ar-

range անելու ոչ տեղն է և ոչ էլ ժամանակը: Լոկ դաշնամուրի, կամ օրկէստրի կարելի է: Ինչ վերաբերում է պիէսայի յատկութեան՝ հայկական երաժշտութիւն ասելով՝ պէտք է լինեն կամ [illegible]

[illegible] բողութիւնը, մի քանի չարականներ, մի քանի սաղմոսներ և մի քանի երգ ժամերգութիւնից, բ) սրբազան երգերից—մաղթանքներ և աղօթքներ, գ) ազգային երգերից—պատմական, պատերազմա- [illegible]

[illegible] ինչ է նշանակում այսպիսի մի գումար այդ գործի համար, չնչին փող: Բայց չեմ համարձակվում այս տեսակ խնդիր առաջարկել ոչ ոքի, որովհե- [illegible]

ւութիւն, անձիր արևշատութիւն ազգի համար (հնգ ստորագրութիւն)։

ԳԱՆՁԱԿ. Շնորհաւորում ենք ճշմարտութեան համար մաքառողի յաղթանակը.—Շխեան, Ղազարեան, Խաժակնեան, Միրզայեան, Տէր-Կարապետեան, Տէր-Մկրտչեան, Խալաթեան, Տէր-Ցովսէփեան։

ԳԱՆՁԱԿ. Շնորհաւորում ենք.—Տէր-Մարգարեան, Արտարեան։

ԳԱՆՁԱԿ. Շնորհաւորում ենք. ուրա. (երեք ստորագրութիւն)։

ԲԱԳՈՒ. Ցանկանում եմ ձեզ լինել միշտ արդարութեան պաշտպան.—Բարխուդարեան։

ԲԱԳՈՒ. Կեցցես. (Տասն ստորագրութիւն)։

ԲԱԳՈՒ. Vivat ճշմարտութեան պաշտպանին.—Կաճկաճեան, Աբէլեան, բժ. Ջալեան։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ. Հայոց հասարակութեան մեծամասնութեան ցանկութիւնն իրականացաւ և չատերը մեզ հետ շնորհաւորում ենք ձեզ ձեր տարած յաղթութիւնը ձեր հակառակորդների դէմ.—Եղբայրներ Դաւթեանց և համակրողներ։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ. Շնորհաւորում ենք ձեր ընտրութիւնը և ցանկանում որ համնէք ձեր մտադրված նպատակին.—Յովհաննէս, Յակոբ, Գերասիմ Սոբոլեւներ, Պօպօվ և Նազարօվ։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ. Շնորհաւորում ենք ձեր յաղթութիւնը ընտրութիւններում—Ասրեանց և համակրողներ։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ. Կեցցէ չատ տարիներ Արծրունի.—Եւանգուլեանց։

ՂԱԶԱԽ. Շնորհաւորում եմ. Սարգիս Մէլիքեանց։

ԷՋՄԻԱԾԻՆ. Շնորհաւորում ենք ձեր ազնիւ յաղթանակը.—Ճեմարանի ուսանողներ։

ԴՈՒՇԷԹ. Շնորհաւորում եմ յաղթութիւնը, ցանկանում եմ ձեր նախագծած մտադրութիւնների իրագործումը.—Երիցեանց։

ՄՕՍԿՎԱ. Շնորհաւորում ենք յաղթութիւնը.—Ուսանողներ։

ՄՕՍԿՎԱ. Շնորհաւորում եմ յաղթութիւնը.—Տէր-Միքայէլեան։

ՄՕՍԿՎԱ. Երիտասարդ հայ վաճառականների նեղ շրջանը ի սրտէ շնորհաւորելով ձեր յաղթութիւնը, ցանկանում է, որ լրացնէք այդ յաղթութիւնը Արարատի ստորատում. (Քսան ստորագրութիւն)։

ԹԻՖԼԻՍ. Ճշմարտութիւնը ույժ է, նա ձեր յարգողների նշանաբանն է, ընդունեցէք շնորհաւորութիւնս այսօրվայ ընտրութիւնների առիթով.—Արուշանեանց։

ԹԻՖԼԻՍ. Խոր կերպով զգացված ենք ընտրութիւնների պատճառով. ընդունեցէք մեր անկեղծ շնորհաւորութիւնները (Տասն և հինգ ստորագրութիւն)։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼ. Շնորհաւորում ենք ճշմարտութեան յաղթութիւնը, յոյս ունենք որ նա միշտ կը տանէ իր յաղթանակը. (Ցիսուն ստորագրութիւններ՝ տիկիններ և պարոններ)։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼ. Մեր թեմի պատգամաւորի ընտրութիւնը իր ժամանակին լցրեց մեր սրտերը անսահման ուրախութեամբ, բայց ձեր ընտրութիւնը պսակեց մեր տենչանքները.—Սիմէօն Բարսամեանց։

ՍԱԲՈՒՆՋԻ. Շնորհաւորում ենք արդարութեան պաշտպանի ազնիւ յաղթութիւնը. («Մասիս» ընկերութեան մէջ հայ ծառայողները)։

ԵՐԵՒԱՆ. Շնորհաւորում ենք 22 ապրիլին ձեր տարած յաղթութիւնը, արդարութիւնը ընդմիշտ յաղթող է համդիսանում. (Տասն և վեց ստորագրութիւն)։

ԱԲԱՍԹՈՒՄԱՆ. Շնորհաւորում ենք. Կեցցէ արդարութիւնը, որը յաղթող հանդիսացաւ.—Բուդաղեան, Ասլանեան, Մինասեան, Խաղաղորդեան։

ԲԱԹՈՒՄ. Այսօր, Թիւրքահայոց պատգամաւորների ներկայութեամբ, սեղանի վրա, լսեցինք ձեր, այսինքն ճշմարտութեան յաղթանակը։ Անկեղծ շնորհաւորում ենք. (Տասն և հինգ ստորագրութիւն)։

ՄԷՐՎ. Ձեր ընտրութեան մասին լուրը մեզ ամենամեծ ուրախութիւն է պատճառել. մեծ յուսով սպասում ենք ապագայ հետևանքների. (Տասն և չորս ստորագրութիւն)։

ՇՈՒՇԻ. Շնորհաւորում ենք արդարութեան յաղթանակը. (Երեսուն և երկու ստորագրութիւն)։

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔ. Շնորհաւորում եմ, ցանկանում եմ ապագայ աջողութիւն.—Արվանեանց։

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱ. Ղարաքլիսեցիք շնորհաւորում են թիֆլիսցիներին այսօրվայ աջող ընտրութեան առիթով.—Ղուլեանց։

ՇՈՒԼԱՎԷՐ. Բրավօ. Շուլավէրի ոգևորված երիտասարդութիւնը ուրախ է, որ ճշմարտութիւնը յաղթող է համդիսացել. (երիտասարդութեան կողմից՝ Մեհրաբեանց)։

ԱԽԱԼՑԽԱ. Շնորհաւորում ենք յաղթութիւնը. (Տասն ստորագրութիւն)։

ՍԵԻ-ՔԱՂԱՔ. Շնորհաւորում ենք յաղթութիւնը, ի սրտէ ցանկանում ենք աջողութիւն ապագայում. կեցցէ Արծրունի. (Լիանօզովի գործարանի մէջ հայ ծառայողներ)։

ԱՍԽԱԲԱԴ. Ասխաբադի միակական երիտասարդութիւնը, Արծրունու պատգամաւորութեան կուսակիցները, ի սրտէ տօնախմբում են ձեր ընտրութիւնը և ուրախ են հասարակութեան երախտագիտութեան առիթով։ Ցանկանում ենք, որ համնէք ձեր նպատակին մայիսի 3-ին։ Ի վերջոյ աւելացնում ենք. կեցցէ Խրիմեան, կեցցէ Արիստակէս, կեցցէ Արծրունի. (Կուսակիցներ՝ տասն ստորագրութիւն)։

ԲԱԳՈՒ. Շնորհաւորում եմ.—Վանիեանց։

ՆԵՐՔԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍ. (Օրդուբադ) Շնորհաւորում ենք ճշմարտութեան համդիսաւոր յաղթութիւնը։ Ցանկանում ենք կատարեալ աջողութիւն։ Կեցցեն Խրիմեան և Սեդրակեան. (Քսան և հինգ ստորագրութիւն)։

ԴԵՐԲԷՆՏ. Շնորհաւորում եմ, որ ընտրութիւնը ցանկանալի հետևանք ունեցաւ. ուրախութիւնն անսահման է, թէև ճնչող տպաւորութիւն է գործում, որ Թիֆլիս տուել է 51 ձայն այն անձանց, որոնք երդուել են իրանց չահասէր նպատակների համար՝ զոհել սուրբ գործը։ Կը հանգստանամ, երբ աշխարհին կը յայտնվի, որ գահի վրա բազմել է կամ Խրիմեան, կամ Սեդրակեան։

ՋԱՔԱԹԱԼ. Զաքաթալը հիացման մէջ է ձեր ընտրութեան առիթով։ Ուրախ ենք որ ճշմարտութիւնը յաղթող հանդիսացաւ խաւարի վրա։ (Քառասուն և վեց ստորագրութիւն)։

ԱՐԴԱՀԱՆ. Շնորհաւորում ենք յաղթութիւնը ազգի բարօրութեան կեղծ բարեկամների դէմ։ Ցանկանում ենք աւելի էլ աջողութիւն ժողովրդի ոտնակոխ արած իրաւունքների պաշտպանին՝ առաջիկայ ընտրութիւնների ժամանակ, մայիսի 3-ին։ Ի սրտէ սեղմում ենք ձեր ազնիւ ձեռքը. (Երկու ստորագրութիւն)։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐ. Շնորհաւորելով ձեր ազնիւ յաղթութիւնը, խմում ենք ձեր կենացը և յոյս ունենք շուտով շնորհաւորել մեզ ամենքիս համար ցանկալի կաթողիկոսի ընտրութիւնը. (Տասն և չորս ստորագրութիւն)։

ԱՆՁՈՒՍՊ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԽՕՍՆԵՐ

Ամսիս 22-ին ս. սինօդի կարգադրութեամբ կատարած թեմական պատգամաւորի ընտրութեան առիթով ահա ինչ են գրում մեր հակառակորդները.

Անանուն թերթը.

«Այսօր յայտնում ենք մենք, որ յ ա ղ թ ու ա ծ ե ն ք, բայց թող մեր հակառակ կողմը ասէ թէ ի ն չ գ ն ո վ է տարել յաղթութիւնը...

«Երեք ընտրողական շրջանից ու թ ը նոր ձայն յափշտակելով և այն ամեն միջոցները գործ դնելով, որոնք արդէն ընդհանուրի գաղտնիքն են, մեր հակառակ կողմը իւր պատգամաւորին ընտրեց...»

«Արձագանքը».

«Արդ՝ տեղի ունեցաւ այդ ընտրութիւնը և ընտրուեց այն անձն, որի օգտին 5 ձայն խլուեցաւ մեզնից և որին շնորհուեցաւ դարձեալ 3 նոր ձայն։

«Մեր հակառակորդները խլեցին մեզնից ուրեմն 13 ձայն։

«Մեր հակառակորդները չը զլացան ոչ մի միջոց և չը վարանեցին ոչ մի քայլից. այդ քայլերի կոպտաբեր լինելը չատերը խոստովանեցին, սակայն սակաները քաջութիւն ունեցան յետ կանգնելու մի կուսակցութիւնից, որի նշանաբանն է «Նպատակը սրբում է միջոցը։»

«Վրաստանի և Իմերէթի թեմի ընտրեալ պատգամաւորը պէտք է տեղի տայ մի անձի, որի ընտրութեան հանգամանքներն այնքան ամօթաբեր են։

«Նիւթական ույժի դէմ բարոյական զէնքերը կռուի դաշտում անզօր են, սակայն բարոյական ույժի յաղթանակը անվրէպ է։»

Այս բոլոր անգուսպ զրպարտութիւնները ահա թէ ինչով են պսակվում.

«Մեր բազմափոփոխ պատմութեան էջերն ամեն տեսակ խրատական օրինակներ պարունակում են, ապրիլի 22-ի օրինակն էլ նրանցից մէկն է։

«Մեր եկեղեցու սիւներից մինը, Սահակ Պարթևը զրկուեցաւ քահանայապետութեան իրաւունքից, որովհետև յանդգնել էր ասել «զիարդ փոխանակեցից ես զիմ ախտացեալ ոչխար ընդ առողջ գազանի»...

«Արդ՝ այս օրինակը թէև 1458 տարի առաջ է տուած, սակայն դարձեալ բաւական չէ եղել խրատելու։

«Այն հանգամանքները, որոնց շնորհիւ ընտրուեցաւ պ. Գրիգոր Արծրունին, մեր ամենամեծ յաղթանակն է։»

Նախ, կարող ենք ապահովացնել հայերին, որ Սուրմակ երէցները զրկված են արգելք լինելու միջոցներից՝ Սահակ Պարթևի արժանաւոր ժառանգներին բազմելու Լուսաւորչի գահի վրա. այնուհետև թոյլ տուեցէք մեզ ապացուցանել, որ այն, ինչ ուղղած էք մեր կուսակցութեան հասցէին, ամբողջութեամբ կարելի է վերագրել մեր հակառակորդներին և միմիայն նրանց.

1) Ոչ թէ ապրիլի 22-ին կատարած ընտրութեան հանգամանքներն են «ամօթաբեր», այլ մարտի 8-ինը։

2) Ոչ թէ մենք ենք «յափշտակել», խլել ձեզանից 13 ընտրողական ձայն, այլ դուք էք եղել, որ քիչ էր մնում աջողեցնէիք ընտրութիւնները ամենայն ճանապարհներով, առանց «միջոցների» խտրութեան, օգուտ քաղելով «նիւթական ուժից», օգտվելով ժամանակաւոր իշխանութիւնից, որ չար բաղդի բերմամբ ընկել է ձեր ձեռքը (շնորհիւ այն համանման պատմական օրինակի, որ, այո՛, կրկնվել է 1458 տարի առաջ)։

3) Դուք էք եղել, որ փախուստ էք տուել օրինական ճանապարհով ապացուցանելու ձեր արդարութիւնը, իսկ մենք բարձրաձայն բողոքել ենք մեր ոտնակոխ արած իրաւունքները վերականգնեցնելու, բացարձակ կերպով բողոքել ենք իշխող կամայականութեան դէմ։ Մենք ենք եղել, որ խնդրել ենք, պահանջել ենք, վերջապէս, որ բարձրագոյն ատեանը՝ ս. սինօդը՝ նշանակի ա մ ե ն ա խ ի ս տ ք ն ն ո ւ թ ի ւ ն այն բոլոր զեղծումները պարզելու, որ կատարվել են ընտրութիւնների ժամանակ։

Բաւական չէ, որ մեր իրաւունքները վերականգնած են, մեղաւորներին արժանաւոր կերպով պէտք է պատժել. չարիքը արմատից պէտք է հանել։ Թող նշանակվի ամենախիստ քննութիւն և մենք անթիւ փաստերով կը հաստատենք թէ՝ ով է մեզանից «յափշտակողը։»

4) Դուք էք եղել, որ ամենաանխիղճ կերպով աղաւաղել էք փաստերը, ամեն տեսակ զրպարտութիւններ արել, միայն թէ ր ո պ է ա կ ա ն աղդեցութիւն գործէք։ Թող մի երկու օրից յետոյ պարզվի, որ ասածը յայտնի նպատակով հնարած է, փոյթ չէ ձեզ համար։

Վերոյիշեալ բոլոր կէտերը բաւականին պարզված են ս. սինօդի համար, որը անշուշտ հիմնվելով փաստերի վրա՝ կայացրել էր իր վճիռը մարտի 8-ին կատարած ընտրութեան բեկման առիթով։

Մենք ապրիլի 22-ին վեհանձն գտնվեցինք չը պնդելով, որ ս. սինօդի արձանագրութիւնը մարտի 8-ին կատարած կամայական ընտրութեան բեկման առթիւ ամբողջութեամբ կարդացվէր թեմիս բոլոր ներկայացուցիչների առաջ, կարծելով որ մեր հակառակորդները արդէն խրատված են. մենք «գետնին տապալվածին չեն ծեծում» ռուսաց առածին հետևեցինք, իսկ այժմ, խոստովանվում ենք, չատ ենք ափսոսում։

Մենք յոյս ունենք, որ էջմիածնի պաշտօնական թերթը, «Արարատը» ընտրութիւններին վերաբերեալ բոլոր պաշտօնական գրագրութիւնը ամբողջութեամբ կը հրատարակի ամենամօտիկ ապագայում և դրանով պարզած կը լինի մեր հակառակորդների զրպարտութիւնները։

**

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Շուշի, 19 ապրիլի

Մեր նորագոյն գրականութիւնը այնքան էլ երախտապարտ չէ ժամանակակից ամենամեծ և ամենալաւ հայի—Խրիմեան հայրիկի վերաբերմամբ։ Մեր պարբերական հրատարակութիւնների մէջ վերջին տասը տարիների ընթացքում երևացին կենսագրական տեղեկութիւններ, որոնք եօթանասնամեայ պինդ ծերունու արդիւնաչատ և մրրկայոյզ կեանքը պատկերացնելու ձգտումն ունէին։ Բայց դրանք թերութիւններ չատ ունեն։ Մեծ մասը գրված է ժամանակաւոր մի հարց պաշտպանելու համար, օրինակ, կաթողիկոսական թեկնածութեան հարցը 1884 թւին. գովելու, փառաբանելու խանդը, որ բոլորովին բնական, բոլորովին արդար է ժամանակակից ամեն մի հայի մէջ, որը Հայրիկի մասին խօսելու առիթ ունի, չատ անգամ և չատ տեղ մոռացնել է տուել փաստերը, իրողութիւնները, որոնք փառաբանութիւնից աւելի մեծ գործ կարող էին կատարել կենսագրութեան մէջ։ Բացի դրանից, Հայրիկի մասին խօսողները բոլորովին մոռացութեան են տուել «Դրախտի ընտանիք», «Ցիսուսի վերջին չաբաթ», «Հրաւիրակ Արարատեան» գրուածքների նման գեղեցիկ հեղինակութիւնները, որոնք Հայրիկի սրտի և մտների գործերն են։ Բայց որքան սխալվում էին այդպէս մոռացողները. Խրիմեանի պէս մի մարդու հոգին ճանաչելն է գործի ամենավսեմ կողմը, իսկ այդ սիրտը ինչի՞ մէջ կարող է այնքան լաւ պատկերանալ, եթէ ոչ գրչի ծնունդի մէջ։

Այդ պակասութիւնները նկատի առած, ես դեռ 1888 թւին մտադրվեցայ գրել Հայրիկի որքան կարելի է մանրամասն կենսագրութիւնը։ Եւ սկսեցի նիւթեր հաւաքել։

Այդ գործի վրա ես այլ հայեացք ունէի։

Բոլոր դարերը չեն մարդկութեան մի յայտնի մասի համար ծննդաբերում այնպիսի հազուագիւտ մարդիկ, որոնք իրանց անձի մէջ միացնում են առաքինութիւններ, մարմնացնում են բարձր իդէալներ, որոնց առաջ ծունկ է չոքում մարդկութիւնը։ Տասնիններորդ դարը տուել է հայոց ազգին մի Հայրիկ, մի մարդ, որի չատ նմանութիւններով պարծենալու իրաւունք չունի մեր պատմութիւնը։

Մենք, որ Հայրիկի ժամանակակիցներն ենք, չը պէտք է մոռանանք, որ այդ առաքինի մարդը, որի չափ բարձրութիւն ու մեծութիւն չը կայ այժմ հայութեան մէջ, մեր ժամանակի մարդ չէ միայն. նա պատկանում է պատմութեան։ Ժամանակակիցներս կարող ենք միայն հիանալ հոյակապ մարդու կերպարանքի, գործերի, սրտի վրա, բայց կչռել նրա մարդկային արժանաւորութիւնները, դատել նրան, մեզ չէ տուած իրաւունք, որովհետև մենք ժամանակակիցներ ենք։ Այդ կարողութիւնը պատկանում է ապագային. Մի անգլիացի յայտնի պատմաբան այս է ասում. «Մի սերնդի ույժից վեր է մինչև անգամ ըմբռնել ցանքի ամբողջ ժամանակը և երբէք այդ սերունդը չէ կարող ապրել մինչև հունձը, որը պիտի հարստացնէ մարդկութիւնը» (Ч. А. Файеръ—Исторія Европы XIX вѣка, III)։

Սակայն ժամանակակիցներս ունենք մեր պարտաւորութիւնը։ Բոլորովին չը զրկվելով հիանալու իրաւունքից, մենք պարտաւոր ենք պատմութեան նիւթ ժողովել այժմ իսկ։ Ապագայ դատաւորը մեզ չատ կը դատապարտէ, եթէ դատ բաց անէ և գործեր չունենայ ձեռքի տակ։ Որքան չատ ենք սիրում մի հոյակապ մարդուն, այնքան չատ պիտի նիւթ ժողովենք. այդ կը լինի մեր երախտագիտութեան ամենալաւ արտայայտութիւնը։

Այդ հայեցակէտը առաջնորդ ընտրած, ես հաւաքեցի բաւական նիւթեր, որքան այդ կարելի էր մի գաւառական քաղաքում։ Անցեալ տարի ամառը պ. Հ. Առաքելեանի հետ սկսեցի գործը։ Պարոնը գրեց Հայրիկի կենսագրութիւնը մինչև պատրիարքութիւնը, մնացած մասը և գրականական գործունէութեան ընդարձակ տեսութիւնը ինձ մնաց կատարել։

Այժմ վերջացրել եմ Հայրիկի կենսագրութիւնը և գրական գործունէութեան տեսութիւնը։ Բայց ցանկութիւն ունենալով, որ այս գործի մէջ կարելոյն չափ չատ լիակատար տեղեկութիւններ ամփոփվեն, ես, նախ քան տպագրութեան մասին մտածելը, խնդրում եմ ձեռնհաս մարդկանց ուղարկել ինձ նիւթեր, որոնք Խրիմեան հայրիկի կեանքին և գրուածներին են վերաբերվում, մանաւանդ հին լրագիրներ, որոնց մէջ կան տեղեկութիւններ։ Շատ ցանկալի էր ունենալ Հայրիկի այն ճառերը և շրջաբերականները, որոնք նրա պատրիարքութեան ժամանակ հրատարակվել են Ճանիկ Արամեանի տպարանում։ Բոլոր ուղարկած նիւթերը ամենայն շնորհակալութեամբ յետ կը դարձնեմ տէրերին։ Յոյս ունեմ որ «Մշակի» խմբագրութիւնը կաջակցէ ինձ այս գործում։ Ցատկապէս խնդրում եմ պ. Ազգյեանցին տալ ինձ Հայրիկի այժմեան նիստ ու կացի, կենցաղի մասին տեղեկութիւններ. անշուշտ մեր ժողովրդական շնորհալի բանաստեղծը, որը հոյակապ հային տեսնելու բախտն է ունեցել, իր սիրելի Հայրիկի

մասին տեղեկութիւն հաղորդելը ծանրութիւն չը համարի:

Մի քանիսն ինձ ասում էին թէ պէտք էր չտապել չուտ հրատարակել այն մանրամասն կենսագրութիւնը, որպէս զի ներկայ կաթողիկոսական ընտրութիւնների ժամանակ աջողվէր Հայրիկի թեկնածութիւնը:—իմ պատասխանն է. «Եթէ Վարագայ, Տարօնի Հայրիկը, Վասպուրականի Արծուին, Կ. Պօլսի պատրիարքը, Հռոմի, Պարիզի, Լօնդօնի, Վիէննայի և Բեռլինի արքունիքները պտտած պատուիրակը դեռ նոր պիտի ճանաչվի մեր մէջ, կը նշանակէ որ մենք վերին աստիճանի մոռացկոտ, ապերախտ ազգ ենք և մեզ համար չարժէ լաւութիւն անել»:

Ազգը ճանաչում է 72 տարեկան Հայրիկին: Եւ ազգը պարտաւոր է նոյնպէս ճանաչել նրան այժմ, երբ էջմիածնի գահի խնդիր կայ: Եթէ այդ գահը մեզ համար չատ և չատ բարձր բան է, չը պիտի մոռանանք, որ Խրիմեանից բարձր մարդ չունենք: Վախենք պատմութիւնից, անիրաւութիւն չանենք:

Լէօ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մշակի» ներկայ 47-րորդ համարը հրատարակում ենք 6 երեսից բաղկացած:

—

Լոյս տեսաւ «Խրիմեան», կենսագրական տեսութիւն Խ. Մալումեանի:

—

Ապրիլի 26-ին մի ճաշկերոյթ տրվեց ի պատիւ Թիֆլիսի Թեմի պատգամաւոր Գրիգոր Արծրունու: Ճաշկերոյթը տեղի ունեցաւ նախկին «Եւրոպա» այգում, աւելի քան 150 հոգու մասնակցութեամբ: Խրիմեան Հայրիկի կենացը, որն առաջարկվեց ճաշկերոյթի ժամանակ, ընդունվեց աղմկալի կեցցէներով և բուռն, անվերջանալի ծափահարութիւններով: Ճաշկերոյթի ժամանակ նուագում էր որպէս եւրոպական, նոյնպէս և տեղական երաժշտական խումբը: Հիւրերը ցրվեցան գեղեցիկ տրամադրութեան տակ:

—

Ի պատիւ Թիֆլիսի Թեմի պատգամաւոր Գրիգոր Արծրունու տուած ճաշկերոյթի ժամանակ՝ բաժանորդագրութիւն բացվեց՝ յօգուտ մեր բանաստեղծ Ռաֆայէլ Պատկանեանի և մի քանի րոպէում հաւաքվեց 220 րուբլի, որը ուղարկվել է «Մշակի» խմբագրութեան՝ ըստ պատկանելոյն հասցնելու համար: Նախկին 340 ր. 80 կ. գումարի հետ ունենք այժմ 560 ր. 80 կոպէկ:

—

Թուրքիայից Էջմիածին եկած հոգևոր և աշխարհական պատգամաւորները համարեա ամենքն էլ ուղևորվեցան Էջմիածին: Սպասում են Թիֆլիսում մի խումբ նոր պատգամաւորների: Եկած հոգևորականներին կայարանում ընդունում և ճանապարհ էին դնում սիրալիր կերպով:

—

Մեզ հաղորդում են, որ Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը, ամսիս 25-ի նիստում, խնդրամատոյցներից Էջմիածնի ճեմարանաւարտ Գարեգին սարկաւագ Յովսէփեանցին ընտրել է ընկերութեան որդեգիր՝ արտասահմանի համալսարաններում աստուածաբանական գիտութեան ընթացքը կատարելու համար:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրների մէջ կարդում ենք հետևեալը. «Որոշհեաւ տեղեկութիւններ են ստացվել, որ ներկայումս սանիտարական դրութիւնը բաւարար է Ասիական Թուրքիայում, ներքին գործերի մինիստրը կրկին հնարաւոր է համարում թոյլատրել 1891 թւի յուլիսի 3-ի կարգադրութեամբ արգելված անցագիրների տալը այն ուխտաւորներին, որոնք գնում են Սիրիա և Պաղեստին սուրբ տեղերին երկրպագութիւն տալու համար, նոյնպէս և Մէկկա և Մեդինա ուղևորվող մահմետականներին»:

—

Ստանալով այժմ թէ յունվարի 6-ի աղէտից վնասվածների օգտին նուիրված փողերը և թէ Պատկանեանի օգտին դրամները՝ ցաւում ենք, որ տեղի չգոյութեան պատճառով չենք կարող տպագրել նուիրատուների անունները:

—

Յունվարի 6-ի աղէտից վնասվածների օգտին ստացանք Ախալքալաքից, նուիրատուների մի խմբից 110 րուբլի: Նախկին 664 ր. 83 կ. գումարի հետ ունենք այժմ 774 ր. 83 կոպ.:

—

Պատկանեանի օգտին ստացանք Նախիջևանի երկրպագուներից 21 րուբլի, Շուշի գաւառի Տող գիւղի նուիրատուների մի խմբից 11 րուբլի և Աղդաշից, նուիրատուների մի խմբից 4 ր. 40 կ.: Ընդամենը 597 ր. 20 կոպէկ:

—

Ստացանք յօգուտ Պատկանեանի՝ Աստրախանից Յ. Սօբոլեվից և Ս. Նազարեանից 8 րուբլի, Թելաւից, մի խումբ նուիրատուներից, 40 ր. 35 կ., ընդամենը 48 ր. 35 կ., իսկ նախկին 597 ր. 20 կ. գումարի հետ ունենք այժմ 645 ր. 55 կոպէկ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ Կ. ՊՕԼՍԻՑ

—

Ապրիլի 18-ին

Այժմ բոլորի ուշադրութիւնը Էջմիածին է դարձած:

Տաճկաստանի հայոց համար օրվան կարեւոր խնդիրն արդէն վերջացած է համարվում: Պօլիսն այլ ևս ոչինչ անելու չունի. պատգամաւորների մի մասն արդէն մեկնեցաւ չորս օր առաջ, միւս մասն էլ այսօր կը մեկնի հաւանօրէն: Ընդամենը երեսուն կամ երեսուն ու երկու պատգամաւոր ունենալ միայն կարելի եղաւ: Օսմանեան կառավարութիւնը մեղաւոր չէ: Պատրիարքն հաւատացած էր, որ Տաճկաստանի պատգամաւորները չը պէտք է կարողանան իրանց խղճի համեմատ ընտրութիւն կատարելու, այլ պէտք է հնազանդվեն պատրիարքարանի տուած հրահանգներին: Սակայն ընտրութիւնները ցոյց տուին թէ բոլոր գաւառներն ընտրել են այնպիսի պատգամաւորներ, որոնք ամենքն էլ Խրիմեան հայրիկի համար քուէ կը տան. իսկ պատգամաւորների մեծամասնութիւնը ընտրողներից հրահանգ ստացել է քուէարկել նախ Հայրիկի և ապա Սեղրակեան սրբազանի համար. միմիայն պատգամաւորների փոքրամասնութիւնը հրահանգ ունի երկրորդ ընտրելի ներկայացնել կամ Սեղրակեանին, կամ Իզմիրլեանին. ուրեմն Խրիմեանի և Սեղրակեանի համար քուէարկութիւնն ընդհանուր է, միայն մի մասը կարող են համաձայն պարագաների քուէ տալ կամ Սեղրակեանի կամ Իզմիրլեանի համար:

Այս արդիւնքը սարսափեցրեց պատրիարքին, որը միտքը դրել էր ընտրվել Տաճկաստանի պատգամաւորների միջոցով. այլ ևս ուրեմն աւելորդ էր թոյլ տալ, որ 90 պատգամաւոր գնայ Էջմիածին, քանի որ իրան համար քուէ տալու չեն...

Վերջին ժամանակ անհրաժեշտ էր լռեցնել «Հայրենիքը», որպէս զի «Արեւելքին» բաց ասպարէզ մնայ զրպարտելու այս ինչին, այն ինչին, ուզածի պէս մեկնելու մարտի 8-ի Թիֆլիսի ընտրութիւնը, ազդել Թեմական պատգամաւորների վրա և թոյլ չը տալ որ նրանք Կ. Պօլիս գտնված միջոցին «Հայրենիքի» ազդեցութեան տակ մնան:

Կովկասեան Թերթերի մէջ այժմ կը խօսվի կաթողիկոսական զանազան ընտրելիների մասին: Կարող ենք հաստատ կերպով ասել թէ Տաճկաստանի հայերը նախ և առաջ փափագում են, որ Աշըգեան խորէն պատրիարքը չընտրվի. իսկ թէ նրանից զատ ուրիշ ո՛վ կընտրվի, այդ երկրորդական խնդիր է:

Եթէ տաճկաստանցի պատգամաւորները իրանց քուէները տան Աշըգեան Խորէն սրբազանին, որպէս զի այս միջոցով նրանից ազատվեն, սակայն պէտք է մտածեն, որ պատրիարքութիւնը ժամանակաւոր է, իսկ կաթողիկոսութիւնը մինչև մահ:

Իզմիրլեան եպիսկոպոսը ջերմ կրօնասէր, եկեղեցասէր անձն է, սակայն նա մինչև այժմ երբէք առաջնորդ չեղաւ, հազիւ թէ Եգիպտոսում համաձայնվեց պաշտօն առնել. յայտնի է թէ Եգիպտոսի մէջ մի քանի հարիւր հայ կայ, որոնք մի որ և է խնդիր չունեն, մի բան չունեն, անուանական պաշտօն է Եգիպտոսի առաջնորդութիւնը, և սակայն, Իզմիրլեան այնտեղ էլ չը կարողացաւ վարվել, և ստիպվեց թողնել գալ մայրաքաղաք: Մի եկեղեցական, որն իր կեանքում երկու տարի միայն Եգիպտոսի պէս տեղում առաջնորդական պաշտօն է վարել, ինչպէս կարելի է ընդհանուր հայրապետ ընտրել:

Իզմիրլեան եպիսկոպոսը Տաճկաստանի հայոց մէջ անյայտ եպիսկոպոս չէ. նրա համար կարելի է ասել երկաթէ կամք ունի, այլ յամառ է. դժուար պարագաների մէջ «Non possumus» «ոչ կարեմք» կասի կը վերջացնի, բայց հնարիմացութեամբ այդ դժուար գործի միջից դուրս գալու կարող չէ:

Այստեղ խօսվում է միանգամայն Երուսաղէմի պատրիարքի վրա էլ, իբր կաթողիկոսական ընտրելի. Յարութիւն պատրիարքը կրօնասէր եկեղեցական է, լաւ մատակարար է, բայց Երուսաղէմից դուրս, ուր որ պաշտօն վարէ, անկարող է. Կ. Պօլսի պատրիարքութեան միջոցին թողած յիշատակները չեն մոռացված:

Նամակս վերջացնելով, մի դէպք պատմեմ: Աւագ հինգշաբթի օրը մի գաւառացի հայ մի նամակ է տանում պատրիարքարան. նամակի վրա գրված էր «գերապատիւ Աշըգեան պատրիարքին»: Երբ գաւառացին նամակը յանձնելով ուզում է մեկնել, սպասաւորները բռնում են նրան և թոյլ չեն տալիս որ գնայ: «Գերապատիւ ածականը» (ամենապատուի տեղ) նախատական են համարում: «Բան մը ըլլալու է» ասում են: Նամակը տանում են պատրիարքին. գրված է եղել թէ «պէտք է հրաժարիս:» Պատրիարքը անմիջապէս նամակն էլ, նամակաբերին էլ ոստիկանութիւն է ղրկում: Խեղճի բնակած տեղն են գնում և ձերբակալում են ուրիշներին էլ: Ոստիկանութեան նախարարը զարմանքով ասում է. «հայոց պատրիարքները Զատկին միջնորդում էին բանտարկեալներին ազատելու համար. իսկ այս պատրիարքը մարդ բանտը ղրկել է տալիս»: Զատկի օրը մահմետականից քրիստոնեայ պատրիարքին տուած դասը չատ դառն էր:

Ոստիկանութիւնն ինչ կարող էր անել. պատրիարքի մատնված անձերը պարտաւոր էր բանտարկել: Ասում են իբր ստոյգ թէ՝ գաւառացի տղան երկիւղից երկու օր վերջը մեռել է բանտի մէջ: Զատկի կիրակին պատրիարքը ոստիկաններով շրջապատված պատարագ արեց: Եկեղեցու դուռը ոստիկաններ դրված էին:

***

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀիՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 ապրիլի: «Гражданинъ» լրագիրը հաղորդում է, որ ֆինանսների մինիստրի առողջութեան վերաբերեալ լուրերը բոլորովին գոհացուցիչ են. մինիստրը ոտով չատ է ման գալիս, և լաւ եղանակի չնորհով, ամբողջ օրը բաց օդում է անցկացնում:

ՀՌՈՄ, 24 ապրիլի: Մինիստրական նոր ճգնաժամ է պատրաստվում:

ԼԻՒՏՏԻԽ, 24 ապրիլի: Այստեղ չարունակվում են ձերբակալութիւններ, պայթիւնի պատճառով:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 ապրիլի: Երէկ առաւօտեան 8 ժամին, Նիկօլաեվսկի կամուրջի վրա տեղի ունեցաւ գազի պայթիւն, որի ժամանակ ջարդվեց 20 սաժէն տարածութեան վրա թուջեայ վանդակը: Կամուրջով անցնող 15 տարեկան Բօգդանով աղջկանով տղայն գցեց Նևա գետը, բայց նա բռնեց սառուցից, և այդպիսով փրկվեց, միայն ծունկը մի փոքր վնասվել է. նոյն պայթիւնը կամուրջի մէջտեղում վայր է գցել երկու անցորդներին, որոնք, ինչպէս երեւում է, չեն վնասվել: Առաւօտեան 10 ժամին, երբ քննում էին պայթիւնի պատճառները, տեղի ունեցաւ երկրորդ պայթիւնը, որը ոչինչ վնաս չը տուեց: Պայթիւնի պատճառները քննում են:—«С. Пет. Вѣд.» լրագիրը լուր է հաղորդում, որ չուտով կը քննվի մի քանի զեմստվօների յարուցած հարցը, որով առաջարկվում է պրօգիմնազիաները կերպարանափոխել և դարձնել ընդհանուր զարգացնող դպրոցներ գիւղատնտեսական բաժիններով:

ԼՕՆԴՕՆ, 25 ապրիլի: Անարխիական «Commonwealth» լրագրի խմբագիր Նիկօլ՝ այն պատճառով որ դրդել է սպանութիւններ գործել, դատապարտված է տաժանակիր աշխատանքներին 18 ամսով:

ՊԱՐԻԶ, 25 ապրիլի: Այսօր առաւօտեան բլուզ հագած մի գիւղացի, մտաւ արդարադատութեան մինիստրութիւն, պահանջելով ինչ որ դօկումեններ. երբ ծառայողը նրան մերժեց, նա ատրճանակ արձակեց և ձեռքը վիրաւորեց: Այդ մարդը յայտարարեց, որ կամենում էր իր վրա ուշադրութիւն դարձնել:

ԼԻՒՏՏԻԽ, 25 ապրիլի: Այսօր գիշեր քաղաքապետ Ալլերի պատուհանի առաջ դինամիտ պայթեց. պատուհանի ապակիները կոտրվեցին:

ՊԱՐԻԶ, 25 ապրիլի: Բայֆօնից ստացած նամակները հաղորդում են այն փառաւոր ընդունելութեան մասին, որը ցոյց են տուել Լանգսօնում իշխան Վիազէմսկուն, որն անցաւ Չինաստանով: Լանգսօն զարդարված էր ռուսաց դրօշակներով: Դիմաւորութիւնը պատրաստել էր իշխանութիւնը: Առաջարկվեցան Թագաւոր կայսրի և Ռուսաստանի կենացը, որին իշխանը պատասխանեց՝ առաջարկելով Ֆրանսիայի և նախագահ Կարնօի կենացը:

ՎԻԷՆՆԱ, 25 ապրիլի: Այսօր կայսրը բացեց երաժշտական և թատրօնական ցուցահանդէսը: Ռուսաց բաժինը գեղեցիկ է և հետաքրքրական. այդ բաժնի մի քանի առարկաները, ինչպէս օրինակ էրցհերցօգ Վիլհելմ, չատ գեղեցիկ են. կայսրին ներկայացրած անձանց թւումն է և Պետերբուրգի կօնսերվատօրիայի նախագահը:

ԲԵՌԼԻՆ, 25 ապրիլի: «Tageblatt» լրագրին հաղորդում են Զանզիբարից, որ նայելով տեղեկութիւններին, որոնք այնու ամենայնիւ կարօտ են հաստատութեան,—Էմին-փաշան վախճանվել է:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 ապրիլի: Ապրիլի 22—24-ը առանձին մանկաժողովը ստացել է համարեա 20,000 րուբլի, ի միջի որոց 10,000 րուբլի Ա. Կօկօրեվից:

ԲՐԻՒՍՍԵԼ, 26 ապրիլի: Շառլէում փորձ փորձվեց դինամիտով օդը բարձրացնել զարեջուր պատրաստողների տունը:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Ապրիլի 24-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. .	95 ր.	— կ.
Բեռլինի վրա 100 մարկ — . .	46 ր.	47½ »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	37 »	60 »
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	60 »
Մաքսային կուպօններ — . .	152 »	— »
Արծաթ — — — . .	1 »	12 »
Բօրսային զխկօնտներ — . .	4 »	5½ »
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 չրջանի . .	102 »	75 »
— — — — 2-րդ — .	102 »	87 »
— — — — 3-րդ —	— »	— »
— — — — 4-րդ —	— »	— »
— — — — 5-րդ —	— »	— »
— — — — 6-րդ —	102 »	25 »
6% ոսկեայ ռէնտա	155 »	— »
4% ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին չրջ.	— »	— »
— — — 2-րդ —	101 »	87 »
— — — 3-րդ —	103 »	25 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	236 »	75 »
— — երկրորդ —	218 »	50 »
Պետական երկաթուղային ռէնտա.	104 »	— »
5% ռէնտա	— »	— »
4% Ներքին փոխառութեան . . .	94 »	75 »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101 »	62 »
Ազն. կալ. բանկի խաղարկութեան Գրաւ. թղթ. — — .	198 »	50 »
5½% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	104 »	87 »
4½% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	146 »	— »
— — — թղթադ. .	101 »	50 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները. .	101 »	37 »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 »	12 »
Օդէսայի — — .	101 »	50 »
Թիֆլիսի — — .	— »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— — Քութայիսի — .	— »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը թոյլ է:

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

УЧИТЕЛЬ

желаетъ имѣть уроки въ КОДЖОРАХЪ. Подготовляетъ и репетируетъ по всѣмъ предметамъ гимназическаго курса и даетъ спеціально уроки по естественной исторіи.

Адресъ спросить въ редакціи „Мшакъ"

(№ 47) 1—5

ՍԱՐՊԻՆԿԱՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆ

Թիֆլիս, Սօլօլակսկայա փողոց, տուն Աղաբաբովի, Ամառնային զորձնական հիւսուածքներ, ձեռքի պատրաստութեան՝ տիկինների զգեստների, մանուկների զգեստների և պարոնների չապիկների համար:

Մեծ ընտրութիւն լայն սարպինկաների՝ նախչով:

Սարպինկայի զուլպաների թել, սպիտակ, գոյնզգոյն: Ներկերը տեղական են:

Սարպինկայի զգեստներ արկղներում 3 րուբլուց սկսած մինչև 60 կոպէկ:

Սարպինկայի իւբկաներ 1 ր. 80 կ. և աւելի թանգ:

Սարպինկայի քթի աղլուխներ և գլխի թաշկինակներ:

ՖԱԲՐԻԿԱՆՏՆԵՐ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ

ԲԷՆԴԷՐ ԵՒ ՍՏԵՓԱՆՕՎ

(№ 47) 1—30

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Խ Ր Ի Մ Ե Ա Ն

կենսագրական տեսութիւն (պատկերով)

Խ. ՄԱԼՈՒՄԵԱՆԻ

գնել կարելի է գրավաճառանոցներում: Գինն է 40 կ.: Օտար քաղաքներից դիմել հեղինակին, „Մշակի“ խմբագրատուն:
(№ 45) 1—5

ՊԱՆՍԻՕՆ ՏԷՐ-ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ

ԳԻՄՆԱԶԻԱԿԱՆ ԵՒ ՌԷԱԼԱԿԱՆ ՀԻՆԳ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐՈՎ

Ընդունում և պատրաստում է աշակերտներ գիմնազիայի, ռէալական ուսումնարանի, Լազարեան ճեմարանի մինչև հինգերորդ դասատուն. Նոյնպէս գէմլէմերնի, տեխնիկական և այլ միջնակարգ ուսումնարանների համար:

Պանսիօնում աւանդվում են՝ կրօն, հայոց եկեղեցական պատմութիւն, մեկնութիւն պատարագի հայոց, հայոց լեզու (հայերի համար), ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, լատիներէն, յունարէն, վրացերէն, Թուրքերէն լեզուներ, Թուաբանութիւն, ալգեբրա, երկրաչափութիւն, ընդհանուր պատմութիւն, ռուսաց պատմութիւն, ընդհանուր աշխարհագրութիւն, Ռուսաստանի աշխարհագրութիւն, բնական պատմութիւն, նկարչութիւն, գրութիւն, խմբական երգեցողութիւն, երաժշտութիւն, պար, մարմնամարզութիւն:

Աշակերտներ ընդունվում են Թօշակաւորներ, կիսաԹօշակաւորներ և երԹևեկներ:

Պանսիօնում դասախօսում են գիմնազիական և ռէալական ուսումնարանի ուսուցիչներ:

Հասցէն. Тифлисъ, Сололаки, Вельяминовская улица, домъ № 11.

(№ 148) 13—20 (Շ)

ՄԻ ՕՐԻՈՐԴ, որ մի քանի տարի վարժուհու պաշտօն է վարել Հայոց դպրոցներում, ցանկանում է Հայոց ընտանիքում ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉՈՒՀՈՒ պաշտօն ունենալ: Կարող է պարապել երեխաների հետ Հայոց լեզուից և զանազան առարկաներից՝ Հայերէն լեզուով:

Պայմանների մասին կարելի է հարցնել „Մշակի“ խմբագրատան:

(№ 45) 2—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է ի գիտութիւն, որ ապրիլի 28-ին, երեքշաբԹի օր, կէսօրվայ 12 ժամին, վարչութեան բնակարանում, կը լինի աճուրդ՝ աճուրդով տալու քաղաքային հետևեալ հողերը. առաջինը՝ „Նաւթլուղ“ կիսակայարանի մօտ, 100 քառ. սաժէն. երկրորդը՝ Հալաբարի ետևը, գաջ ձեռք բերելու համար, հետևեալ սահմաններով. հիւսիս-արևմուտքից իշխան Ամատունու և իշխան Բեհբութեանների հողը մինչև Մախաթի սարը, արևմուտքից—Մախաթի սարից մինչև կախեթեան շոսսէն, հարաւից—կախեթեան շոսսէն, արևելքից և հիւսիս-արևելեան կողմից—Ջերիլօսխեվի մինչև աղբիւրը, որը սահմանակից է Ամատունու կալուածքին, տարածութիւնը 475 դեսիատին, 2340 քառ. սաժէն և երրորդը՝ Նաւթլուղում քաղաքային սպանդանոցի յետևը, Վարապատրիկովի գործարանից ներքև, տարածութիւնը 100 քառ. սաժէն:

Պայմանագիրը կարելի է տեսնել վարչութեան դիւանատանը, 10—2 ժամը:

2—2

ՈՉՆՉԱՑՆՈՒՄ ԵՄ

հաւատարմագիրը, որը տուել եմ ՍՈՒՐԷՆ ՆԻԿԻՏԻՉ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆՑԻՆ, որը ներկայացրած է եղել կարսի նոտար Պապաջանովին, սեպտեմբերի 16-ին, 1886 Թւին, № 659 ռէեստրի:

(№ 44) ԳԷՈՐԳ ԱՋՆԱՈՒՐԵԱՆ 3—3

НѢМЕЦКАЯ ГОСТИННИЦА

HOTEL NIEMIECKI, „ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՒՐԱՆՈՑ“ գտնվում է ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ, քաղաքի կենտրոնում, նորից վերաշինված, ունի 90 կահաւորված նոմէրներ, որոնց սարք ու կարգը ամենայաւ արտասահմանեան հիւրանոցների սենեակներին է նման: Նոմէրների գինը 50 կոպէկից մինչև 3 րուբլի օրական, անկողնով և ծառայով: Հիւրանոցում կայ ընԹերցարան-գրադարան, որտեղ ստացվում են հայերէն „Մշակ“ և „Նոր-Դար“ լրագիրները, հիւրերի համար անվարձ: Կայ ռէստօրան, տելեֆօն, քաղցրեղէնների խանութ, բաղնիքներ:

Հիւրանոցի կառքերը գտնվում են բոլոր երկաԹուղային կայարաններում:

(№ 21) 14—130 (շ.)

Молодая особа желаетъ получить мѣсто конторщицы или въ книжномъ магазинѣ, или въ библіотекѣ, или-же въ какой либо конторѣ. Адресъ оставить въ редакціи арм. газеты „Мшакъ“.

Մի օրիորդ ցանկանում է պաշտօն ստանալ մի գրասենեակում, կամ գրադարանում, կամ վերջապէս մի գրավաճառանոցում: Հասցէն Թողնել „Մշակի“ խմբագրատանը:

№ 44 3—3

ԷԼԷԿՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ոյժի հասցնելը տարածութեան վրա.

ՏԵԼԵՖՕՆՆԵՐԻ ՍԱՐՔԵԼԸ.

Էլէկտրական նշաններ.

ԶԱՆԳԱԿՆԵՐ

ԳԱԼՎԱՆՕՊԼԱՍՏԻԿԱ.

Էլէկտրօլիզ,

Ակումուլատորներ, Էլէմենտներ,

ՇԱՆԹԱՐԳԵԼՆԵՐ.

Նախահաշիւներ և ծրագիրներ ձրիաբար.

(91—№ 5)

ԷԼԷԿՏՐՕՆ

ԳԼԷԲՕՎ եղբայրների

ՌՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա)

Մեծ Սադօվայա փողոց, 24

РОСТОВЪ (на Дону)

БР. ГЛѢБОБЫ

Большая Садовая, 24.

ԳԱԶԱՅԻՆ ՆՈՐ ՇԱՐԺԻՉՆԵՐ

Օտտօ սիստեմայի, որոնք իրանք իրանց են ուղղում ու օծում:

Գազի համար — ածուխից,

— — — նաւԹից,

— — — անտրացիտից,

— — — կէրօսինից

1/2-ից մինչև 120 ձիու ոյժի:

Շոգեմեքենաներ մեծ արագութեան.

61—100 (և. շ.)

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

MESSAGERIES MARITIMES

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երԹևեկութիւն ԼՕՆԴՕՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

ՈւրբաԹ, 1/13 մայիսի, դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ LE LABOURDONNAIS (ԼԱԲՈՒՐԴՕՆԷ) նաւը, նաւապետ LOCCOLLA (ԼՕԿՕԼԱ) դէպի Կ. Պոլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, մտնելով և միջանկեալ նաւահանգիստները:

Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ՝ ՄԱԼԱՎԱԶԻ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ՀԵՉՈՒԲԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ ԳՕԼԴԼՈՒՍՏ:

(№ 23) 1—2

Մեծ չերամապահական հաստատութիւններ ՄՕԼՏԻՖԱՕ ասված տեղում, ԿՕՐՍԻԿԱ կղզում Ֆրանսիայում)

ԱԼՕԻԶԻ ԵՒ ԸՆԿ.

խոնարհաբար խնդրում է չերամի սերմի յարգելի առնողներին դիմել ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆԸ, կամ Թիֆլիսի չերամապահական կայարանը:

Մեծ քանակութեամբ առնողները Թող բարեհաճեն դիմել կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան անդամ պ. Վ. Ա. ՍՈՒԼԽԱՆՕՎԻՆ, Թիֆլիսում, կուկիա, Նիկօլաեվսկայա փողոց, տուն № 39.

Պ. Ալօիզիի սերմերը ծախվում են 1, 3, 5 և 10 զօլոտնիկ կշռող արկղներում, հաշւելով իւրաքանչիւր զօլոտնիկը 60 կոպէկով: Սերմի լաւութեան երաշխաւորութիւն կարող է լինել այն, որ ինքն պ. Ալօիզի վարձատրված է պատւաւոր դիպլօմով և ցէլիւլէր սերմի պաշտօնական հայԹայԹող է Թուրքեստան երկրում:

17—17 (շ.) (№ 140) Ց. ԱԼՕԻԶԻ

ԲԺԻՇԿ Ա. Ց. ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆՑ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Ընդունում է ամեն օր առաւօտեան 10—12 ժամը, կէսօրից յետոյ 4—6 ժամը, աղքատներին ձրի. Ֆրէյլինսկայա փողոց, տուն № 6.

(№ 39) 4—10

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ վաճառականական դասակարգին պատկանող իւրաքանչիւր անձի համարու ՄԱՏՉԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ առևտրական հաշւարարութիւնը առանց ուսուցչի օգնութեան ուսումնասիրելու համար:

Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Տոկոսների լիակատար աղիւսակներով, 1-ից մինչև 10.000 րուբ. համար. 1%-ից մինչև 12%.

Վաճառվում է եղբարց Ծովիանովների բանկային գրասենեակում և հեղինակի մօտ. Тифлисъ, Нагорная ул., № 9. Օտարաքաղաքացիք դիմում են վերջին հասցէով՝ С. П. Мануэльянцу.

Գինն է 1 րուբլի: Փօստի ծախս 21 կ. Գրավաճառներին զիջում կը լինի: 89—150

(91—№ 95)

Մ Ր Ց Ո Ղ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

„ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ“

(ВѢНСКІЙ МАГАЗИНЪ)

Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, առաջին գիմնազիայի հանդէպ, տուն Մդիվանիի:

Ստացել ենք ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ գարնանային և ամառնային սեզօնի համար ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ ամենավերջին ձևի: Ապրանքների լաւութեան համար վաճառատունը լիովին երաշխաւորում է:

ԳՆԵՐՆ ԷԺԱՆ ԵՒ ԱՄԵՆՔԻՆ ՄԱՏՉԵԼԻ ԵՆ:

Խուդավէրդեան եղբայրներ

№ 28 5—5

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

ՉՈՒՆԻ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ

ՎՕԼԳԱՅԻ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

որը հիմնված է 1843 Թւին, բաց արաւ գործակալութիւն, որն ընդունում է բեռներ վօլգայով տեղափոխելու համար՝ դէպի կասպեան բոլոր նաւահանգիստները, Մօսկվա, ՊետերբուրԳ, Վարշավա, Րիգա, Լօձ քաղաքները և Ռուսաստանի երկաԹուղային բոլոր կայարանները:

Գործակալութեան գրասենեակը գտնվում է՝ Թիֆլիսում, Սիօնի փողոցի վրա, նախկին Արծրունու քարվանսարա:

(№ 38) Գործակալ՝ Ց. Շահինեան . 5—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԻԳԱԿԱՆ ՊՐՕՖԷՍԻՕՆԱԼ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՅԻ ԱՐՀԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԴԱՍԵՐ.

1) Հանդերձների և սպիտակեղէնի ձևի դասեր Գլօգլինսկու մեԹօդով և Շէդզէրի ֆրանսիական մեԹօդով:

2) Կարի դասեր մօդային ժուրնալներով:

3) ՀարԹակարի և զանազան ձեռագործերի դասեր:

4) Դասեր տարրական և ծխական դպրոցների ուսուցչուհիներ պատրաստելու համար:

Վճարը ամսական 2 րուբլի. երկու անգամ շաբաԹը 5-ից մինչև 7 ժամը երեկոյեան:

Տարրական և ծխական դպրոցների ուսուցչուհիները կարող են այցելել դասերը ձրի: (№ 23) 19—40

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՀԱՅՈՑ ՍԻՆՕԴԻ ԱՏԵՆԻ ՄԷՋ նշանակված է աճուրդ՝ վարձով տալու համար ամենատեսակ արդիւնքը Ս. Էջմիածնի աԹոռին պատկանեալ գիւղերի, այն է՝ ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻ 20 և 22 մայիսի տարւոյս. Օշականի և Մողնւոյ 26 և 29 նոյն ամսոյ. Եղուարդի և Մաստարու 3 և 5 յունիսի. և Բջնւոյ 8 և 10 նոյն ամսոյ:

Անդամ կօնսիստորիայի համազասպ վարդապետ 4—4

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ եւ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի 25 դեկտեմբերից (6 յունվարից) սկսած և փոխադարձ

Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն, և Կ. Պօլիս։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Չորեքշաբթի, 15/27 ապրիլի	շոգենաւ ՄԻՆԳՐԷԼԻԱ	Նաւապետ	ԲՕՇԷԼ
— 29 ապրիլի (11 մայիսի)	— ԱՆԱՏՕԼԻԱ	—	ԳԱՐՐԻԳ
— 13/25 մայիսի —	— ԱՐՄԷՆԻԱ	—	ՏԻԲԱԼ
— 27 մայիսի (8 յունիսի)	— ՄԻՆԳՐԷԼԻԱ	—	ԲՕՇԷԼ

և այլն, երկու շաբաթ մի անգամ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ օրերը, 4 ժամին կէսօրից յետոյ։ Տօմսակների գները ուղղակի երթևեկութեան Բաթումից դէպի Պարիզ խիկական գնից պակսեցրած են։

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերէժնայա, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտոր դ'ԱՐՆՕԻՆ, Միջին-փողոցում, Նախկին գեներալ Տէր-Աստուրովի տանը, ԲԱԳՈՒՈՒՄ, Սամուէլ Դիլգարովին, Կոլիւբիակինսկայա հրապարակ, և ՆՕՎՕՐՕՍԻՑՍԿՈՒՄ պ. Լուի Բընօվին։ (№ 124) 7—10 (և. շ.)

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ **Հ. Յ. ՕՐԲԷԼԻ**

Սօլօլակսկայա փողոց, սեփական տանը №№ 15—16

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

Առաւօտեան 8 ժամից մինչև 10 ժ. և երեկոյեան 4 ժամից մինչև 6 ժ. Կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ։

(№ 145) 41—150

ПАРФЮМЕРІЯ ВИКТОРІЯ — РЕГИНА.

мыло олео-вазелиновое РОЯЛЬ — КОНГО.

духи высшаго достоинства ИКСКОРОНАКСЪ И ВІОЛЕТЪ.

О-ДЕ-КОЛОНЪ РОЯЛЬ

О-ДЕ-КОЛОНЪ ЦВѢТОЧНЫЙ

РАЗНЫХЪ ЗАПАХОВЪ

Въ Высочайше утвержденномъ Кавказкомъ Товариществѣ торговли аптекарскими товарами въ Тифлисѣ и Баку.

(91—№ 57)

ՊԱՐՖԻՒՄԷՐԻ ՎԻԿՏՕՐԻԱ-ՐԷԳԻՆԱ

Ձէթօ-վազելինեան սապոն ՌՕՅԱԼ-ԿՕՆԳՕ

ամենաբարձր տեսակի ՌՕՅԱԼ ՎԻՕԼԷՏ

անուշահոտութիւններ ԻԿՍԿՕՐՕՆԱԿՍ եւ ՌՕՅԱԼ

Օդեկօլօն ծաղկահիւթ ՕԴԷԿՕԼՕՆ ՀՈՏԵՐԻ ԶԱՆԱԶԱՆ

Դեղագործական ապրանքների վաճառման բար ձրագոյն հաստատուած կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում և Բագւում։

45—50 (հ

(№ 19)

Գ. Գ. ԼԱՐՇԷԻ ՍԵՐՄԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ

Միխայլովսկի կամուրջի վրա, մագազին № 174, ՍՏԱՑՎԱԾ ԵՆ ԹԱՐՄ ՍԵՐՄԵՐ ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆՆԵՐԻ ԵՒ ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ։

Պրէյսկուրանտները ուղարկվում են ձրիապէս։ 21—25

Է Վ Է Լ Ի Ն Ա

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ վէպ (հոգեբանական էտիւդ).

Գինը 50 կոպէկ (պօստի ծախսով)

Ծախվում է. „Մշակի" խմբագրատանը, կենտրոնական և Խիզէկելի գրավաճառանոցներում և Միքայէլեան կամուրջի վրա գտնվող Ցովհաննէսովի գրավաճառանոցում.

(№ 126) 14—20

ՄԻՋՈՑ ԽԱՐԲՈՒԽԻ ԴԷՄ

բժշկական դեպարտամենտից թոյլատրված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ

Ծախվում է 40 կոպէկով

Դեղագործական Ապրանքների Վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում։

№ 12 25—40

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЕ ТОВАРИЩЕСТВО МЕХАНИЧЕСКАГО И ЧУГУННО-ЛИТЕЙНАГО ЗАВОДА

БЕЛЛИНО-ФЕНДЕРИХЪ

ВЪ ОДЕССѢ.

Складъ и производство сельско-хозяйственныхъ и заводскихъ машинъ и орудій, какъ-то:

Постоянныхъ паровыхъ машинъ и котловъ разныхъ системъ и силъ, Мукомольныхъ мельницъ и всякаго рода принадлежностей къ нимъ. Щеретовокъ, вальцовыхъ поставовъ крупосѣекъ, буратовъ и всякихъ другихъ мельничныхъ машинъ системы Г. Даверіо. Лѣсопильныхъ станковъ съ пилами. Конныхъ молотилокъ, и приводовъ, вѣялокъ, соломорѣзкъ, кукурузныхъ молотилокъ—ручныхъ, конныхъ и паровыхъ Прессовъ для винограда и сѣна. Маслобоекъ, брандспойтовъ и пасовъ. Конныхъ грабель «Голинсвортъ».

Производство котельныхъ работъ и отливка изъ чугуна и мѣди.

Выполненіе всякаго рода заказовъ для паровыхъ вальцовыхъ мельницъ, винокуренныхъ, пивоваренныхъ, сахарныхъ и другихъ заводовъ, вагоны для конножелѣзныхъ дорогъ.

Складъ локомобилей, паровыхъ молотилокъ, конныхъ молотилокъ со штифтовыми барабанами и конныхъ приводовъ извѣстной фирмы Клйетонъ и Шутлівортъ въ Линкольнѣ, и Вѣнѣ.

Главный складъ жатвенныхъ машинъ и косилокъ «Желѣзная рама» и «Континенталь» Джонстона.

Единственный складъ вальцовыхъ станковъ Г. ДАВЕРІО въ Цюрихѣ.

Заводъ имѣетъ свой собственный эллингъ для постройки пассажирскихъ и буксирныхъ пароходовъ, паровыхъ катеровъ, баржъ и проч. и принимаетъ заказы на поднятіе на эллингъ судовъ для исправленія или окраски подводныхъ частей и ихъ корпусовъ.

Агентъ въ Ростовѣ н|Д. Г. Я. Золотухинъ, Николаевскій пер. д. Арт. Яблокова, противъ Реальнаго училища кв. № 8.

№ 70—90 100—100 (և. շ.)

Միայն ֆաբրիկային այդ մարկա կրելով, վաւեր է համարվում.

ՄԻ՛ ՀԱԶԻՐ

Մեղրից և խոտերից պատրաստված մալց-էկստրակտ և կօնֆէտներ

Լ. Գ. ՊԵՏՇ ԵՒ ԸՆԿ. ԲՐԷՍԼԱՈՒԻ ՄԷՋ։

Քիմիական վերլուծութեամբ և բժշկական փորձերով ապացուցված է, որ այդ պրէպարատները չեն պարունակում առողջութեան համար որ և է վնասակար բաղադրութիւններ, և այդ պատճառով նրանց ներմուծումը Ռուսաստան և նրանց այդտեղ ծախելը թոյլատրված է։

ԳԻՆԸ. շիշը 1 ր. 25 կ. և 2 ր. 40 կ. կօնֆէտները 30—50 կօպ.։

Գլխաւոր պահեստ Ռուսաստանում

Վ. ԱՈՒՐԻԽԻ մօտ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ, Կօլօկօլնայա 18/19

Վաճառվում է Ռուսաստանի բոլոր դեղագործարաններում և դեղատներում։

(91—№ 127) 10—16 (ամսի 10 և 25)

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ „ԷԼԵԿՏՐԱ"

(Թիֆլիսում, Վօրոնցովի արձանի դիմաց, Մակկէրի դեղատան վերնայարկում).

Ընդունվում են ամեն տեսակ լուսանկարչական պատուէրներ, մատչելի գներով։ Պատուէրները կատարվում են մաքուր և խնամքով։ Նկարչական գործերը կատարում է նկարիչ Պօղոս Տէր-Աստուրեան։ № 20

КРАСКА для ВОЛОСЪ В. ГЕНА

ВЪ ВѢНѢ изъ ГРЕЦКИХЪ ОРѢХОВЪ.

БЕЗВРЕДНОЕ СРЕДСТВО ДЛЯ БЫСТРАГО ОКРАШИВАНІЯ ВОЛОСЪ и БОРОДЫ въ ЧЕРНЫЙ РУСЫЙ, ТЕМНО- и СВѢТЛО-КАШТАНОВЫЙ ЦВѢТЪ.

ЦѢНА ЗА ФЛАКОНЪ съ ПЕРЕСЫЛКОЙ 3 Р.

ГЛАВН. СКЛАДЪ ДЛЯ РОССІИ В. АУРИХЪ въ С. ПЕТЕРБУРГѢ КОЛОКОЛЬНАЯ 18.

(№ 140) 7—10 (ամսի 25)

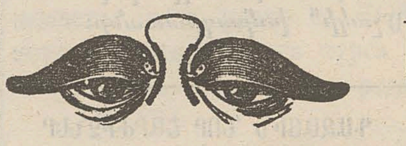

Մ. Գ. ՑԷՅՏԼԻՆԻ

ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆԻ

ՕՊՏԻԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ

Գալատի այգու դիմաց, անկիւնի մագազինում, ստացված է մեծ ընտրութիւն՝ ոսկեայ, նոր ոսկեայ, նիկելեայ, պողպատեայ և կրիայի ոսկորից ԱԿՆՈՑՆԵՐ, ՊԷՆՍՆԷՆԵՐ և ԼՕՐՆԷՏՆԵՐ։ Թատրօնական և դաշտային ԲԻՆՕԿԼՆԵՐ, ՋԵՐՄԱՉԱՓԵՐ, թէ սենեակների, թէ դուրսը կախելու և թէ վաննաների համար։ Վերաստուգված և վկայական ունեցող ՄԱԿՍԻՄԱԼ ջերմաչափեր։ Լօրնէտի և պէնսնէի համար ոսկեայ, արծաթեայ, նոր-ոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մետալական թելեր։

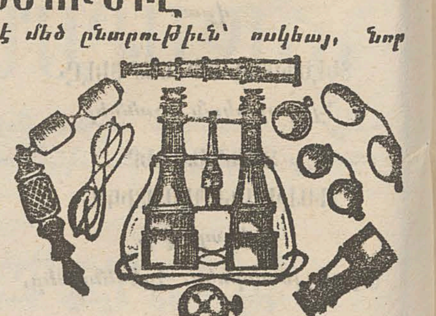

Ակնոցներ և պէնսնէներ տրվում են նմանապէս բժշկների պատուէրով։

Մագազինում յանձն են առնում նմանապէս փչացած իրերի նորոգելը և ապակիների գնելը։

ԳՆԵՐԸ ամենաչափաւոր են։

40—50 (հ)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 27 Апрѣля 1892 г.

Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.